

6. december 2024 kl. 05:00

Debat

Vive-professorer: Fokus på højere karakterkrav på stx skygger for den virkelige ulighed

Kritikere hævder, at regeringens forslag til reform af ungdomsuddannelserne vil skabe øget ulighed – især på grund af et højere karakterkrav til stx. Men den virkelige bekymring bør rettes mod de elever, der allerede i folkeskolen falder fra, skriver Nicolai Kristensen og Hans Henrik Sievertsen.

Med de mindre årgange og risikoen for lukkede institutioner i tyndt befolkede egne vil reformen medføre, at flere uddannelsessteder kan opretholdes gennem en bredere gymnasie-model, skriver Nicolai Kristensen og Hans Henrik Sievertsen. Foto: Signe Goldmann/Ritzau Scanpix

Nicolai Kristensen Forskningsprofessor, VIVE

Hans Henrik Sievertsen Professor MSO, Vive

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning. Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

I dele af landet, som eksempelvis Als i Nordjylland, er det i dag en kamp for unge at gennemføre en ungdomsuddannelse – ikke på grund af karakterkrav, men fordi det tager over en time med offentlig transport at komme til nærmeste gymnasium.

For disse unge kræver det en ekstra stor indsats at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Ulighed i adgang til uddannelse er derfor et relevant emne i forbindelse med regeringens udspil til en ungdomsuddannelsesreform. Om noget ser reformen ud til at reducere uligheden i form af forbedret adgang til uddannelse. Prisen i form af øget ulighed for visse grupper er sandsynligvis beskeden.

Reformens kritikere peger på, at det hævdede karakterkrav til stx fra fem til seks vil skabe et A-hold for dem, der kan vælge stx, og et B-hold for dem, der "kun" har adgang til epx.

“

Den måske største udfordring i forhold til ulighed i uddannelse er, at helt op mod 30 procent af skoleeleverne i nogle egne af landet ikke klarer adgangskravet til epx.

Nicolai Kristensen, Hans Henrik Sievertsen

Hhv. professor og professor MSO, Vive

En problematik, der forstærkes af geografiske, socioøkonomiske og etniske forskelle, da et højere karakterkrav til stx vil påvirke forskellige grupper forskelligt og kan øge uligheden i adgangen til uddannelse.

Det højere karakterkrav kan virke problematisk, hvis det udelukker elever, der ellers kunne have gennemført en stx og fået gavn af det. Men historiske data viser, at dette er en begrænset gruppe.

Begrænset problematik

Blandt de elever, der i 2008 startede på stx med et grundskolegennemsnit mellem fem og seks, gennemførte 36 procent ikke uddannelsen. For elever med samme gennemsnit, som gennemførte, var det kun otte procent, der senere tog en lang videregående uddannelse. Det viser beregninger, vi har foretaget.

Om disse tal – 36 procent frafald og otte procent videreuddannelse – anses som høje eller lave, afhænger af læserens vurdering. Det er dog bemærkelsesværdigt, at frafaldsraten halveres, og andelen, der gennemfører en videregående uddannelse, fordobles, når vi ser på elever med et gennemsnit mellem seks og syv.

Den foreståede epx varer to år og kan via supplerende overbygninger med en samlet varighed på et til halvandet år også give adgang til professionsuddannelser og universiteter.

Derfor kan de otte procent elever, der falder for det nye karakterkrav, stadig nå samme mål som før, blot via epx og ikke stx. Der er desuden argumenter om, at et højere fagligt niveau på stx kan være en fordel, da gymnasie-lærere rapporterer, at niveauet i gymnasierne er lavere end for 20 til 30 år siden.

Ulighed i grundskolen

Mens det højere karakterkrav til stx har fået stor opmærksomhed, har adgangskravet til epx fået mindre fokus. EpX-kravet om et gennemsnit på mindst to i dansk og matematik ved folkeskolens afgangsprøve samt bestået afgangsprøve svarer til det nuværende krav til erhvervsuddannelser.

Men her ses en større social og geografisk ulighed. Ifølge [AE-Rådet](#) opnår 11,5 procent af en grundskoleårgang ikke dette karakterkrav. Geografisk set er forskellene store: I Vest- og Sydsjælland opfylder næsten 19 procent af eleverne ikke kravet, mens det i Østsjælland kun er cirka 9 procent.

Går vi ned på kommuneniveau, er forskellene endnu større. Blandt folkeskoleeleverne i Lolland Kommune bestod 34 procent ikke både dansk og matematik. I Gentofte, Rudersdal, Lyngby-Taarbæk, Allerød og Hørsholm kommuner var det kun 2-5 procent af afgangseleverne fra folkeskolen, der ikke bestod både dansk og matematik.

Elever, som ikke består afgangsprøven, får med reformen ret til en forberedende grunduddannelse (FGU) i skoleåret efter niende klasse. FGU-elever vil være en blandet gruppe, hvoraf nogle kan opnå adgang til epX og eud, mens andre ikke når dertil.

“

Den virkelige bekymring bør rettes mod de 19 procent af eleverne, der allerede i folkeskolen falder fra.

Nicolai Kristensen, Hans Henrik Sievertsen
Hthv. professor og professor MSO, Vive

Den sociale og geografiske ulighed i opnåelsen af nødvendige karakterer er således en central udfordring.

En væsentlig del af reformudspillet er at sikre en mere lige geografisk adgang til ungdomsuddannelse. Forskning viser, at afstand betyder noget for uddannelsesvalg, og reformen kan derfor gøre adgangen til uddannelse mere lige.

Med de mindre årgange og risikoen for lukkede institutioner i tyndt befolkede egne vil reformen medføre, at flere uddannelsessteder kan opretholdes gennem en bredere gymnasie-model.

Folkeskolens frafald

Den måske største udfordring i forhold til ulighed i uddannelse er, at helt op mod 20-30 procent af skoleeleverne i flere egne af landet ikke klarer adgangskravet til epX. Årsagerne til dette er mange og komplekse, men det er her, der skal sættes ind.

Forskning viser, at de dygtigste lærere oftere findes på skoler i områder, hvor forældrene har højere indkomst- og uddannelsesniveau. Skolernes finansiering følger i hovedreglen det enkelte barn, og de mest attraktive skoler, som har høje klassekvotienter, har derfor flest ressourcer.

Hvis vi ønsker at reducere uligheden i uddannelse, forbedre den sociale mobilitet og mindske forskellene mellem by og land og mellem socioøkonomiske grupper, bør vi rette mere opmærksomhed mod disse forskelle i grundskolen og den efterfølgende uddannelsesvej.

Så selvom et adgangskrav på seks til stx kan øge uligheden en smule i én dimension, synes den sociale og geografiske ulighed i adgang til ungdomsuddannelse at være et langt større og mere tilstedeværende problem. Her kommer reformen med et bidrag i retning af et mere lige uddannelses-tilbud.

Den virkelige bekymring bør rettes mod de elever, der allerede i folkeskolen falder fra. Hvis vi som samfund vil sikre mere lige muligheder, må vi starte med at løfte bunden – ikke blot justere toppen. Den store ulighed på grundskoleområdet forbliver en kilde til bekymring.

Vi tror på politik

Få daglige nyheder fra Danmarks største politiske redaktion

Tilmeld dig

☐ Ja tak, jeg ønsker at modtage nyhedsbreve fra Altinget. I må gerne invitere mig til livearrangementer og sende mig tilbud om netværk, konferencer, nyhedsbreve eller [invitationer](#) fra Altinget og [Altinget-konferencerne](#) via e-mail og telefon. Jeg kan til enhver tid trække samtykket tilbage. Mine personoplysninger bliver behandlet i overensstemmelse med vores [privatlivspolitik](#).

Nicolai Kristensen
Forskningsprofessor, VIVE

Hans Henrik Sievertsen
Professor MSO, Vive

NYESTE JOB

Er du politisk interesseret og nysgerrig på samfundsudviklingen?

Hovedstaden 23. maj

Instituttleder til Institut for Energi, Det Ingeniør- og Naturvidenskabelige...

Aalborg/København 26. maj

Direktør til Foreningen Akademiet for Talentfulde Unge Øst

Hovedstaden 18. maj

Director for Innovation and Entrepreneurship, Copenhagen School of...

Hovedstaden 28. maj

Sekretariatschef til Maritime Uddannelser

Hovedstaden 10. maj

Vicedirektør til Rektorsekretariatet

Aalborg 15. maj

Instituttleder til Institut for Kommunikation, Det Humanistiske Fakultet,...

Hovedstaden 11. maj

NYHEDSOVERBLIK

På årets Sorø-møde skal deltagerne smage Trivselskommissionens medicin

Trivselskommissionens anbefalinger om skærme, karakterdannelse og børn og unges fritidsliv er på programmet, når årets Sorø-møde løber af stablen i august. Som noget nyt er mødet skærmfrit.

Ella Hjalmsrud Jørgensen

Kommunerne brugte flere penge per skolelev i 2024

62 kommuner har brugt flere penge på skoleområdet i 2024 sammenlignet med året før, viser nye kommunale regnskaber. En fjerdedel brugte flere penge end planlagt.

Ella Hjalmsrud Jørgensen

Højeste andel unge i ti år forlader folkeskolen uden at bestå dansk eller matematik

Signe Lentoft

1. maj-overblik: Her holder politikerne og fagbosserne taler

Agnes Weber Cortzen og Simon Engell Kjeller

Undervisningen på HF blev aldrig professionsrettet. Ny rapport viser, hvordan epx kan ramme plet

Ella Hjalmsrud Jørgensen

"Faglig stolthed er ikke bare et ord – det er rygsøjlen i et samfund, der bygger og skaber fremtiden"

Carl Emil Lind Christensen

I Hillerød skruer man op for skolebudgettet: “Vi vil ikke længere vente på, at eleverne får det dårligt”

Kirstine Erika Crenzien

Special- og privatskoler driver vækst i kommuners skolebudgetter

Kirstine Erika Crenzien

Vis mere

MINISTERSVAR

VIS ALLE

Udvalget spørger:

Kan de videnspædagogiske aktivitetcentre fortsat varetage deres opgave i fremtiden med en stadigt faldende bevilling?

Helena Artmann Andersen spørger:

Hvilke anlægsudgifter er forbundet med implementeringen af regeringens ungdomsuddannelsesreform?

Mike Villa Fonseca spørger:

Hvorfor ligger uddannelsen til ambulancebehandler under de tekniske skoler?

Udvalget spørger:

Kan ministeren oplyse, hvad kommunerne som minimum er forpligtet til at levere af serviceydelser?

Mai Villadsen spørger:

Vil ministeren give et sken over de samlede offentlige udgifter forbundet med langvarigt skolefravær?

MEST LÆSTE UDDANNELSE

1. Netflix-series kvindeafendenske incel-idéer er mainstream i kultur og politik

2. 1. maj-overblik: Her holder politikerne og fagbosserne taler

3. Højeste andel unge i ti år forlader folkeskolen uden at bestå dansk eller matematik

4. Karl Marx bør inspirere os, når dannelsen skal nyfortolkes

5. Tesfaye: Læreren må gribe fysisk ind, når én elev saboterer undervisningen

JOB

VIS ALLE

Mediehuset Altinget søger studentermedhjælper til...

Altinget • Hovedstaden

Direktør for Pædagogik og Ledelse, Professionshøjskolen...

Professionshøjskolen Absalon • Sjell...

GENTOFTE

Er du politisk interesseret og nysgerrig på...

Institutileder til Institut for Energi, Det Ingeniør- og...
Aalborg Universitet • Aalborg/København...

Direkter til Foreningen Akademiet for Talentfulde Un...
Akademiet for Talentfulde Unge • Ho...